

УДК 82(100)(075.3)
К88

Серія «Усі уроки»
Започаткована 2010 року

Куцінко О. Г.

К88 Усі уроки зарубіжної літератури. 10 клас. Профільний рівень + рівень стандарту. I семестр : [Текст] / О. Г. Куцінко. — Х. : Вид. група «Основа», 2018. — 240 с. : схеми, табл., іл. — (Серія «Усі уроки»).

ISBN 978-617-00-3374-1.

Посібник складено за новою програмою Мінісвіти, чинною з 2018/19 навчального року. Календарно-тематичне планування та плани-конспекти уроків (I семестр) розроблено з урахуванням предметних і ключових компетентностей, вікових особливостей підлітків та новітніх педагогічних методик. Наведені матеріали допоможуть учителеві на найвищому рівні провести урок зарубіжної літератури як за профільним рівнем, так і рівнем стандарту. За посиленням, зазначеним на обкладинці, розміщено тексти художніх творів із зарубіжної літератури за програмою для 10-го класу.

Для вчителів зарубіжної літератури ЗЗСО та студентів відповідного фаху педагогічних вишів.

УДК 82(100)(075.3)

Навчальне видання

Серія «Усі уроки»

КУЦІНКО Ольга Германівна

УСІ УРОКИ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

10 клас. Профільний рівень + рівень стандарту. I семестр

Відповідальний за видання *Ю. М. Афанасенко*

Технічний редактор *Є. С. Островський*

Коректор *О. М. Журенко*

Підп. до друку 14.05.2018. Формат 60×90/16. Папір газет.

Гарнітура Шкільна. Друк офсет. Ум. друк. арк. 15,0. Зам. № 18—05/14—05.

ТОВ «Видавнича група “Основа”».

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6058 від 01.03.2018.

Україна, 61001 Харків, вул. Плеханівська, 66.

Тел. (057) 731-96-32. E-mail: russ@osnova.com.ua

Телефон для замовлення: 0-800-505-212

(безкоштовно з мобільних та стаціонарних телефонів України)

Надруковано у друкарні ТОВ «ТРИАДА-ПАК».

Харків, пров. Сімферопольський, 6. Тел. (057) 703-12-21.

www.triada-pack.com, e-mail: sale@triada.kharkov.ua

ISO 9001:2015 № UA228351, FАMО TRIАDА LLC (065445)

© Куцінко О. Г., 2018

© Корягін В. О., макет обкладинки, 2018

© ТОВ «Видавнича група “Основа”», 2018

ISBN 978-617-00-3374-1

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ УРОКІВ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	8
ПЛАНИ-КОНСПЕКТИ УРОКІВ	13
Вступ. Оригінальна й перекладна література в сучасному світі	13
Урок № 1. Значення художньої літератури для людини й людства ХХІ ст. Формування читача за доби цифрових технологій	13
Урок № 2. Оригінали й переклади художніх творів, їхня роль у розвитку особистості. Художній переклад як творчий процес і його результат. Перекладна література як важлива складова вітчизняної культури й чинник формування української нації . . .	17
Золоті сторінки далеких епох	20
<i>Давня Греція</i>	<i>20</i>
Урок № 3. Етапи й шедеври античності (<i>огляд</i>). Гомер «Одіссея» (<i>загальний огляд</i>)	20
Урок № 4. Міфологічні, пригодницькі й побутові елементи в «Одіссей». Засудження насильства й несправедливості, самовпевненості й марнославства у творі	25
Урок № 5. Уславлення людського розуму, вірності, винахідливості й допитливості в образі Одіссея . . .	28
Урок № 6. <i>РМ (усно)</i> . Міфологічні, пригодницькі й побутові елементи в поемі Гомера «Одіссея»	32
Урок № 7. <i>ЛЧ</i> . Прованська лірика. Творчість Дж. Рюделя та Б. де Борна	37
<i>Італія</i>	<i>42</i>
Урок № 8. Специфіка італійського Відродження, його основні етапи, представники	42
Урок № 9. Поема Данте Аліґ'єрі «Божественна комедія» як філософсько-художній синтез середньовічної культури й утілення ідей раннього Відродження. Особливості композиції поеми. Жанр своєрідність твору	47

Урок № 10. Данте Аліг'єрі «Божественна комедія» («Пекло»).	
Концепція світу у творі	52
Урок № 11. Данте Аліг'єрі «Божественна комедія» («Рай»).	
Концепція людини у творі	58
Урок № 12. Алегоричний зміст образів та епізодів	
«Божественної комедії». Переклади Данте	
українською. Роль Данте Аліг'єрі в історії	
європейської культури	61
Урок № 13. <i>Контрольна робота</i> . Написання твору-роздуму за	
поемою Данте Аліг'єрі «Божественна комедія»	66
<i>Англія</i>	67
Урок № 14. Ренесанс в Англії. Здобутки й представники	67
Урок № 15. Здобутки драматургії Вільяма Шекспіра.	
Переклади В. Шекспіра українською	73
Урок № 16. Філософські й моральні проблеми в трагедії	
«Гамлет» В. Шекспіра. Провідні мотиви твору	78
Урок № 17. Художній простір трагедії В. Шекспіра «Гамлет»:	
данське королівство як символ	81
Урок № 18. <i>РМ (письмово)</i> . Гамлет — вічний образ	
світової літератури	84
Урок № 19. Багатогранність шекспірівських характерів	
у трагедії «Гамлет». Відкритість твору в часі, його	
рецепція та інтерпретації за наступних епох	88
Урок № 20. <i>Контрольна робота</i> за темами «Вступ.	
Оригінальна й перекладна література в сучасному	
світі», «Золоті сторінки далеких епох»	91
Проза й поезія пізнього романтизму	
й переходу до реалізму XIX ст.	95
Урок № 21. Шляхи розвитку романтизму в Європі та США.	
Провідні течії романтизму. Популярні жанри	
романтизму	95
<i>Німеччина</i>	103
Урок № 22. Специфіка переходу від романтизму до реалізму.	
Романтизм у Німеччині. Ернст Теодор Амадей	
Гофман: віхи мистецького шляху.	103
Урок № 23. Е. Т. А. Гофман «Крихітка Цахес, на прізвисько	
Циннобер». Гофман як представник гротескної	
течії романтизму. Протиставлення філістерів	
та ентузіастів як провідний конфлікт творчості	
Е. Т. А. Гофмана. Особливості сюжету	
та проблематика твору	108

Урок № 24. Сатирико-метафоричний зміст та композиція повісті «Крихітка Цахес, на прізвисько Циннобер». Гротескні образи. Викривальний зміст твору та його символіка	112
Урок № 25. <i>РМ (усно)</i> . Протистояння митця Балтазара та філістера Цахеса	117
Урок № 26. Філософський сенс казки «Крихітка Цахес, на прізвисько Циннобер». Значення творчості Е. Т. А. Гофмана	119
Урок № 27. <i>ПЧ</i> . Е. Т. А. Гофман «Золотий горнець»	126
Україна	130
Урок № 28. Микола Васильович Гоголь. Значення М. В. Гоголя для розвитку світової культури. М. В. Гоголь і Україна. М. В. Гоголь за кордоном	130
Урок № 29. Творча історія поеми «Мертві душі» М. В. Гоголя. Зв'язок композиції твору з поемою Данте Аліґ'єрі «Божественна комедія». Жанрова своєрідність твору	138
Урок № 30. Неоднозначність образу Чичикова (поема М. В. Гоголя «Мертві душі»)	144
Урок № 31. Образи поміщиків у поемі М. В. Гоголя «Мертві душі», засоби їхнього створення (портрет, художня деталь, мова та ін.)	149
Урок № 32. Образи чиновників губернського міста Н. Образ автора. Ліричні відступи в поемі М. В. Гоголя «Мертві душі»	154
Урок № 33. <i>ЛК</i> . М. В. Гоголь «Сорочинський ярмарок»	159
Урок № 34. <i>Контрольна робота</i> за темою «Проза пізнього романтизму й переходу до реалізму ХІХ ст.»	163
Росія	165
Урок № 35. Поезія «чистого мистецтва». Федір Іванович Тютчев — поет-філософ і тонкий лірик. Провідні мотиви творчості митця	165
Урок № 36. Ф. І. Тютчев «Іще горять в душі бажання...», « <i>Silentium</i> ». Майстерність описів у поезії митця. Засоби художньої виразності	168
Урок № 37. Афанасій Афанасійович Фет «Шепіт, ніжний звук зітхання...», «Я прийшов до тебе, мила...». Своєрідність пейзажної та інтимної лірики А. А. Фета	169
Урок № 38. Романтичні теми, мотиви, образи. Елементи імпресіонізму в поезії А. А. Фета	173

Урок № 39. ПЧ. Ф. М. Достоевський «Хлопчик у Христа на ялинці»	177
Урок № 40. ЛК. А. Міцкевич «Кримські сонети»	180
США	184
Урок № 41. Розвиток романтизму в США, видатні представники. Волт Вітмен «Листя трави». Місце В. Вітмена в літературному процесі США. Особливості світобачення митця	184
Урок № 42. Тематика, проблематика, композиція збірки «Листя трави». Образ ліричного героя. Символи. Зв'язок збірки «Листя трави» з історією та життям Америки. Традиції та художнє новаторство В. Вітмена	188
Урок № 43. <i>Контрольна робота</i> за темою «Поезія пізнього романтизму й переходу до реалізму ХІХ ст.»	192
Роман ХІХ ст.	195
Франція	195
Урок № 44. Роман як жанр літератури, його формування і провідні ознаки. Різновиди роману ХІХ ст., національна своєрідність. Творчий шлях Стендаля, його внесок у скарбницю психологічної прози ХІХ ст. Роман «Червоне і чорне»: історія написання	195
Урок № 45. Поєднання соціально-політичного та психологічного аспектів у романі Стендаля «Червоне і чорне». Гостра критика режиму Реставрації. Зображення соціального середовища у творі. Сюжет твору	200
Урок № 46. Конфлікт молоді людини й суспільства в романі «Червоне і чорне» Стендаля. Образ Жульєна Сореля	203
Урок № 47. Жіночі образи роману Стендаля «Червоне і чорне»	206
Урок № 48. Символіка роману Стендаля «Червоне і чорне». Психологізм творчості письменника в романі. Новаторство Стендаля в реалістичному відтворенні художньої моделі суспільства й людини	211
ДОДАТКИ	215
ЛІТЕРАТУРА	239

ПЕРЕДМОВА

Літературна освіта є важливою складовою всебічно розвинутої особистості, оскільки впливає на формування культурних та життєвих цінностей людини, уміння усвідомлювати, критично осмислювати, оцінювати, порівнювати різні прояви буття. Навчання зарубіжної літератури в школі спрямоване на досягнення мети загальної середньої освіти, що полягає в розвитку соціалізації учнів, формуванні їхньої національної свідомості, загальної культури, світоглядних орієнтирів, екологічного стилю мислення й поведінки, творчих здібностей, навичок дослідницької діяльності та життєзабезпечення.

Однак завданням школи є не стільки збагачувати учнів певними знаннями (інформацією), скільки навчити, як та де самостійно знайти потрібну інформацію, як застосувати здобуті знання. Отже, мета вчителя-філолога — виховання творчого читача із критичним мисленням, гуманістичним світоглядом, загальною культурою, естетичним смаком завдяки збагаченню духовно-емоційного світу особистості кожного учня, формуванню моральних цінностей та орієнтирів, розвитку творчого мислення, уяви, читацької компетентності, мовлення. Саме тому сьогодні важливим є формування ключових і предметних компетентностей школярів.

Посібник серії «Усі уроки» створено відповідно до оновленої Міністерством освіти і науки України програми із зарубіжної літератури для 10–11-х класів загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання профільного рівня, чинної від 2018/19 навчального року. Наведені тут календарно-тематичне планування та розширені плани-конспекти уроків для викладання зарубіжної літератури за профільним рівнем у I семестрі 10-го класу також стануть у пригоді вчителям, які працюють у 10-х класах за рівнем стандарту. За посиланням, зазначеним на обкладинці, розміщено тексти художніх творів із зарубіжної літератури, рекомендовані до вивчення в 10-му класі.

Це видання допоможе не лише словесникам-початківцям, а й досвідченим педагогам (творчий учитель може доповнити запропоновані тут форми й методи роботи власними напрацюваннями, зважаючи на рівень навчальних досягнень учнів конкретного класу) збагатити свій досвід раціональними способами викладу навчального матеріалу, різноманітними прийомами активізації образного, логічного, асоціативного мислення, що розвивають спостережливість, пам'ять, зв'язне мовлення, культуру спілкування й естетичний смак, дають змогу якнайповніше розкрити виховний потенціал художньої літератури.

ПЛАНИ-КОНСПЕКТИ УРОКІВ

ВСТУП. ОРИГІНАЛЬНА Й ПЕРЕКЛАДНА ЛІТЕРАТУРА В СУЧАСНОМУ СВІТІ

УРОК № 1

ЗНАЧЕННЯ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ЛЮДИНИ Й ЛЮДСТВА ХХІ СТ. ФОРМУВАННЯ ЧИТАЧА ЗА ДОБИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Мета — формувати компетентності: *предметні* (розуміння значення художньої літератури для розвитку суспільства й особистості, національних та загальнолюдських духовних цінностей, утілених у творах літератури й мистецтва; естетичний смак); *ключові* (уміння вчитися: прагнення літературної освіченості з метою саморозвитку; *математичну*: уміння виокремлювати головну та другорядну інформацію; *комунікативну*: навички ефективної роботи в парі й колективі; *інформаційну*: уміння самостійно опрацьовувати джерела інформації, презентувати власні здобутки; *загальнокультурну*: прагнення збагатити свій світогляд).

Тип уроку: урок опанування нових знань і формування на їхній основі вмінь та навичок.

Основні терміни й поняття: автор, читач, інтернет, коло читання.

Міжпредметні зв'язки: українська література, українська художня культура (мистецтво), інформатика.

Обладнання: аркуш ф. А1 та маркер.¹

ПЕРЕБІГ УРОКУ

І. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

¹ Тут і далі: підручники та словники (літературознавчих термінів, тлумачні, етимологічні та ін.) є невід'ємною складовою уроку літератури; доречним також є демонстрування мультимедійної презентації (за наявності медіазасобів); проте не зазначатимемо їх щоразу в обладнанні уроку.

II. ОГЛОШЕННЯ ТЕМИ Й МЕТИ УРОКУ. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Учитель. Розвиток комп'ютерних технологій та систем телекомунікації для людей XXI століття не тільки зумовив революційні зміни в науковій сфері, а й значно вплинув на духовну сферу людського буття. Сьогодні комп'ютеризація — не тільки джерело збагачення засобів образної виразності, а й нова форма впливу на наші відчуття, що трансформує людську чуттєву практику. Дехто навіть вважає книгу анахронізмом, який поступився місцем інтернету й соціальним мережам. Пропоную сьогодні з'ясувати, чи правильним є подібне твердження.

III. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ

Бліцопитування

- ▼ Які літературні твори ви читали влітку?
- ▼ Що спонукало вас до читання (рекомендації вчителя чи знайомих, прагнення цікавого дозвілля, щось інше)?
- ▼ Ви віддали перевагу паперовій, електронній чи аудіокнизі? Чому саме?
- ▼ Висловіть ваше ставлення до екранізацій літературних творів. Наведіть приклади.
- ▼ Чи складно сьогодні знайти та прочитати літературний твір, який вас зацікавив? Відповідь обґрунтуйте.
- ▼ Чи потрібна вам узагалі художня література?

IV. РОБОТА НАД ТЕМОЮ УРОКУ

1. Вступне слово вчителя

— *«На початку було Слово, а Слово в Бога було, і Бог було Слово, — читаємо в Євангелії від Івана. — Усе через Нього повстало, і ніщо, що повстало, не повстало без Нього» (1:1–3).* Ці слова не тільки відсилають нас до того джерела, звідки бере початок ріка часу, а й підкреслюють силу та значущість усього сказаного. Як ви знаєте, слово **література** походить від латинського *літера* — тобто все те, що написано літерами. Пізніше цей термін набув іще одного значення: *написане на папері письменниками*. Кожне явище природи, навколишнього світу, кожен вияв людської душі, кожен винахід, мрії людства відображено в книгах: їх справедливо вважають записаною мудрістю народу. Людина звертається до книг у тяжкі й урочисті миті свого життя. Поміркуймо над тим, що книга означає для кожного з нас, яке значення вона має для людства.

2. Розвиток зв'язного мовлення (усно)

- ▼ Презентуйте вашу улюблену книгу за таким планом:
 - автор, назва;
 - основна суть, проблематика;
 - який епізод (образ) справив найбільше враження й чому;
 - чому ви порекомендували б прочитати цю книгу.

3. Евристична бесіда

- ▼ Як ви вважаєте: навіщо читати книжки?
- ▼ Чи можна обійтися без художньої літератури?
- ▼ Література — один із видів мистецтва (мистецтво слова). Чи згодні ви із цим твердженням?
- ▼ Чи самодостатній цей вид мистецтва? Відповідь обґрунтуйте.
- ▼ У чому цінність художньої літератури?
- ▼ Чи впливає література на розвиток людства? Якщо так, то поясніть, як саме.
- ▼ Наскільки ваговою є сила слова?

4. Інтерактивний прийом «Дискусійна сітка Елвермана» (робота в парах)

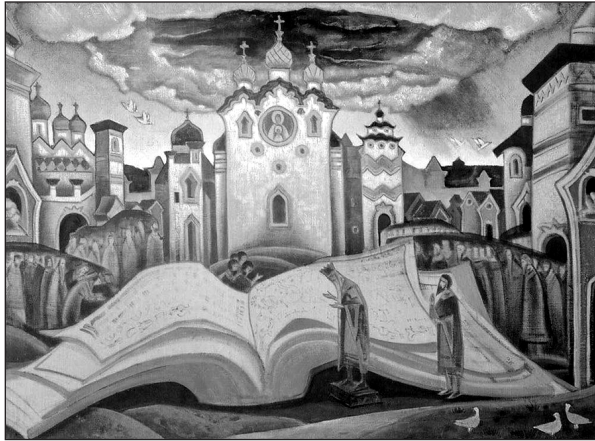
- ▼ У парах розв'яжіть проблему й заповніть відповідними аргументами стовпці «Так» і «Ні» в «Таблиці Елвермана».

Так	Проблема (тема)	Ні
...	За доби цифрових технологій художня книга втрачає своє значення	...

Примітка. Стратегія «Дискусійна сітка Елвермана» («Сітка Елвермана», «Таблиця Елвермана», «Павутиння дискусій») спрямована на формування в учнів умінь всебічно аналізувати запропоновану проблему (тему), організовувати коректну дискусію й формувати чітку позицію щодо обговорюваної проблеми (теми) на рівні дібраних аргументів. Проблему слід сформулювати так, щоб учні мали змогу розв'язати її, навівши однакову кількість аргументів та контраргументів. Цю роботу можна організувати в парах або групах, а результати обговорювати всім класом.

5. Завершальне слово вчителя

— Сучасний читач, озброєний гаджетами, прагне одночасно читати, писати, слухати, говорити. Отже, він віддає перевагу спрощеному отриманню й передаванню інформації. Тому одні читачі сприймають текст шляхом його читання, інші — прослуховуючи аудіокнигу. Але дехто віддає перевагу скороченому переказу чи екранізації. Звісно, останні втрачають зв'язок як з автором, так і з твором.



Микола Реріх. Голубина книга

Зрозуміло, що за кожної нової літературної доби зазнавав змін зв'язок між читачем та художнім твором, однак підсвідоме ставлення завжди було сталим. Навіть епоха цифрових технологій не зіпсувала справжнього читача, адже немає значної різниці: читати книгу в електронному вигляді чи на папері — суть передусім у змісті, за допомогою якого вибудовується індивідуальний, особливий зв'язок читача з твором. Якщо людина прагне вдумливого читання, то неважливо, на якому матеріальному носії вміщено літературний твір.

Літературні твори спонукають читача думати, аналізувати, порівнювати, робити висновки й доходити власного розуміння світу та свого місця в ньому.

V. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ. РЕФЛЕКСІЯ

Інтерактивний прийом «Мікрофон»

- ▼ Завершіть речення: «Я вважаю, що художня література для людства має (не має) значення, тому що...».

Примітка. Стратегія «Мікрофон» передбачає відповідь-узагальнення кожного учня; тривалість відповіді обмежена у часі (зазвичай учні формулюють одним реченням або однією фразою, що не має повторюватися); увяний мікрофон учні передають одне одному по черзі; висловлюється лише той, у кого «мікрофон».

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Повторити визначення термінів *переклад*, *переспів*, *підрядний переклад*.